

T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI
İhracat Genel Müdürlüğü

Sayı : B.19.0.DTM.0.10.01.00

Konu :

16 ARALIK 2011

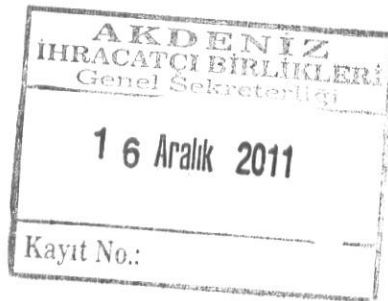
0000120009258

TELEFAKS

AKDENİZ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ - MERSİN
EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ - İZMİR

Türk Standartları Enstitüsü'nden, 22/11/2011 tarihli yazıları ekinde alınan "tst EN ISO 105-E12 Tekstil Renk Haslığı Deneyleri- Bölüm E12: Dinklenmeye Karşı Renk Haslığı: Alkali Dinklenme" standart/kriter tasarısının bir örneği (Ek:1) yazımız ekinde yer almaktadır.

Bilgilerini ve bahse konu standart tasarısına ilişkin Birlikleri görüşlerinin 30 Aralık 2011 Cuma günü mesai bitimine kadar Bakanlığımıza iletilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Murat Yazıcı

Murat YAZICI
Bakan a.
Daire Başkanı

Ek-1: Standart/kriter Tasarısı (10 sayfa)

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ

TURKISH STANDARDS INSTITUTION

INSTITUT TURC DE NORMALISATION

Sayı : B.14.2.TSE.0.11.03.19_101.02_406429

22/11/2011

Enstitümüz ilgili İhtisas Kurulu'nca, hazırlanan;

1st EN ISO 105-E12 Tekstil- Renk Hashğı Deneyleri- Bölüm E12:
Dinlemeye Karşı Renk Hashğı: Alkali Dinleme

standard/kriter tasarısı ekte tetkik ve bilgilerinize sunulmuştur.

Konu ile ilgili görüş ve düşüncelerinizi 17.01.2012 tarihine kadar Enstitümüze ulaştırmanız hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

Ramazan USTA
 Standard Hazırlama Merkezi Başkanı

EKLER :

- 1-Dağıtım Listesi
- 2-Standard/kriter tasarısı (1 adet)

NOT :

1. Bu standard/kriter tasarısı Türk Standardı/TSEK Belgelendirme Kriteri olarak kabul edildiğinde iptal edilecek standard(lar)/kriter(ler) :TS 6249 EN ISO 105-E12:2002,TS EN ISO 105-E12:2010
2. Cevabi yazınızda, yazımın Tarih ve Dosya No'sunun bildirilmesi,
3. Daha detaylı bilgi almak için (312)416.62.68 numaralı telefona başvurulması
4. Görüşleriniz için e-posta : tekstil.hg@tse.org.tr

06.12.2011 80938

TÜRK STANDARDI TASARISI
DRAFT TURKISH STANDARD

tst EN ISO 105-E12

ICS 59.080.01

**TEKSTİL - RENK HASLIĞI DENEYLERİ -
BÖLÜM E12: DİNKLEMEYE KARŞI RENK HASLIĞI:
ALKALİ DİNKLEME**

Textiles - Tests for colour fastness - Part E12: Colour
fastness to milling: Alkaline milling

I. MÜTALAA
2010/82078

Bu tasarıya görüş verilirken, tasarı metni içerisinde kullanılan kelime ve/veya ifadelerle ilgili olarak bilinen patent hakları hususunda tarafımıza bilgi ve gerekli dokümanın sağlanması da göz önünde bulundurulmalıdır.

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ
Necatibey Caddesi No.112 Bakanlıklar/ANKARA

ICS 59.080.01

TURK STANDARDI TASARISI

tst EN ISO 105-E12

Ön söz

- Bu tasarı, CEN tarafından kabul edilen EN ISO 105-E12 (2010) standardı esas alınarak, TSE Tekstil İhtisas Grubu'na hazırlanmıştır.

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

İst EN ISO 105-E12

İçindekiler

1	Kapsam	1
2	Atıf yapılan standard ve/veya dokümanlar	1
3	Prensip	2
4	Cihazlar	2
5	Reaktifler ve malzemeler	2
6	Deney Numunesi	4
7	İşlem	4
8	Deney raporu	5
	Kaynaklar	6

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst EN ISO 105-E12

Tekstil - Renk haslığı deneyleri - Bölüm E12: Dinklemeye karşı renk haslığı: Alkali dinkleme

1 Kapsam

Bu standard, yün ve yünlü tekstil mamullerinin renklerinin alkali dinkleme işlemlerinde kullanılan sabun ve sodyum karbonat çözeltilerinin (kuvvetli yöntem) veya yalnızca sabun çözeltisinin (orta kuvvetli yöntem) etkisine karşı dirençlerinin tayini için bir yöntemi kapsar.

Orta kuvvetli yöntem hafif ya da orta ağırlıktaki yün (ya da yün ihtiva eden) giysi kumaşlarına uygulanabilir.

2 Atıf yapılan standard ve/veya dokümanlar

Bu standardda, tarih belirtilerek veya belirtilmeksizin diğer standard ve/veya dokümanlara atıf yapılmaktadır. Bu atıflar metin içerisinde uygun yerlerde belirtilmiş ve aşağıda liste halinde verilmiştir. Tarih belirtilen atıflarda daha sonra yapılan tadil veya revizyonlar, atıf yapan bu standardda da tadil veya revizyon yapılması şartı ile uygulanır. Atıf yapılan standard ve/veya dokümanın tarihinin belirtilmemesi halinde ilgili standardın en son baskısı kullanılır.

EN, ISO, IEC vb. No	Adı (İngilizce)	TS No ¹⁾	Adı (Türkçe)
ISO 105-A01	Textiles - Tests for colour fastness - Part A01: General principles of testing	TS 423-1 EN ISO 105-A01	Tekstil - Renk haslığı deneyleri - Bölüm A01: Deneylerle ilgili genel prensipler
ISO 105-A02	Textiles - Tests for colour fastness - Part A02: Grey scale for assessing change in colour	TS 423-2 EN 20105-A02	Tekstil - Renk haslığı tayin metotları - Bölüm A02: Solmanın değerlendirilmesinde gri skalanın kullanılması
ISO 105-A03	Textiles - Tests for colour fastness - Part A03: Grey scale for assessing staining	TS 423-3 EN 20105-A03	Tekstil - Renk haslığı tayin metotları - Bölüm A03: Renk akmasının değerlendirilmesinde gri skalanın kullanılması
ISO 105-A04	Textiles- Tests for colour fastness- Part A04: Method for the instrumental assessment of the degree of staining of adjacent fabrics	TS 423-4 EN ISO 105-A04	Tekstil- Renk haslığı deneyleri Bölüm A04: Refakat bezlerine renk akma derecesinin cihazla değerlendirilmesi için metot
ISO 105-A05	Textiles- Tests of colour fastness- Part A05: Instrumental assessment of change in colour for determination of grey scale rating	TS 423-5 EN ISO 105-A05	Tekstil - Renk haslığı deneyleri- Bölüm A05: Gri skala haslık değerinin tayini için renkteki değişimin cihazla değerlendirilmesi için metot
ISO 105-F01	Textiles - Tests for colour fastness - Part F01: Specification for Wool adjacent fabric	TS 4458 ISO 105-F01	Tekstil- Renk haslığı deneyleri- Bölüm F01: Yün refakat bezi özellikleri
ISO 105-F02	Textiles - Tests for colour fastness - Part F02: Specification for cotton and viscose adjacent fabrics	TS 4907	Boyalı ve baskılı tekstil mamullerinde renk haslığı deney metodları: Pamuk ve viskoz refakat bezi özellikleri
ISO 105-F03	Textiles - Tests for colour fastness - Part F03: Specification for polyamid adjacent fabric	TS 4910 ISO 105-F03	Tekstil- Renk haslığı deneyleri- Bölüm F03: Poliamit refakat bezi özellikleri
ISO 105-F04	Textiles - Tests for colour fastness - Part F04: Specification for polyester adjacent fabric	TS 4911 ISO 105-F04	Tekstil- Renk haslığı deneyleri- Bölüm F04: Polyester refakat bezi özellikleri

¹⁾ TSE Notu: Atıf yapılan standartların Türkçe adı ve TS numarası 3. ve 4. kolonda verilmiştir. İşaretlemler bu standardın basıldığı tarihte İngilizce metin olarak yayımlanmış olan Türk Standardlarıdır.

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst EN ISO 105-E12

EN, ISO, IEC vb. No	Adı (İngilizce)	TS No	Adı (Türkçe)
ISO 105-F05	Textiles - Tests for colour fastness - Part F05: Specification for Acrylic adjacent fabric	TS 4909 ISO 105-F05	Tekstil- Renk haslığı deneyleri- Bölüm F05: Akrilik refakat bezi özellikleri
ISO 105-F06	Textiles - Tests for colour fastness - Part F06: Specification for Silk adjacent fabric	TS 4908 ISO 105-F06	Tekstil- Renk haslığı deneyleri- Bölüm F06: İpek refakat bezi için özellikler
ISO 105-F07	Textiles - Tests for colour fastness - Part F07: Specification for Secondary acetate adjacent fabric	TS 5324 ISO 105-F07	Tekstil renk haslığı deneyleri- Bölüm F07: Sekonder asetat refakat bezi özellikleri
ISO 105-F10	Textiles - Tests for colour fastness - Part F10: Specification for adjacent fabric: Multifibre	TS ISO 105-F10	Tekstil - Renk haslığı deneyleri - Bölüm F10: Çok lifli refakat bezi - Özellikler
ISO 3696	Water for analytical laboratory use -Specification and test methods	TS EN ISO 3696	Su - Analitik laboratuvarında kullanılan - Özellikler ve deney metotları
SDC ²	Colour Index International (Fourth Edition Online)		

3 Prensiip

İki tane tek lifli refakat bezi veya çok lifli bir refakat bezi ile temas halindeki bir tekstil deney numunesi parçası, içinde çelik bilyeler ile bir sabun ve sodyum karbonat çözeltisi veya bir sabun çözeltisi bulunduran bir kap içerisinde dinkleme işlemine maruz tutulur. Birinci durumda (kuvvetli dinkleme yöntemi) etkinin kuvveti, aynı şekilde fakat ayrı olarak dinklenen boyanmış bir deney kontrol kumaşı ile kontrol edilir. Ayrı ayrı durulama ve kurutmadan sonra deney numunesi parçasının renk değişimi ve refakat bezlerine renk akması gri skala veya cihaz ile değerlendirilir.

4 Cihazlar

4.1 Uygun mekanik cihaz, (75 ± 5) mm çapında, (125 ± 10) mm yüksekliğinde ve (550 mL ± 50 mL) kapasitedeki cam veya paslanmaz çelik kapları, kapların tabanı shaft merkezinden (45 ± 10) mm uzakta olacak şekilde radyal olarak tutan döner bir shaft ihtiva eden bir su banyosundan oluşan. Shafttan/kaptan oluşan sistem (40 ± 2) min⁻¹ frekans ile döndürülür. Deney çözeltisini belirtilen sıcaklık olan (40 ± 2) °C'da tutmak için su banyosunun sıcaklığı termostatik olarak kontrol edilir.

Sonuçların, yukarıda belirtilen cihazla elde edilenlere eş değer olması kaydı ile deney için başka mekanik cihazlar da kullanılabilir.

4.2 Paslanmaz çelik bilye, ≈ 6 mm çapında.

4.3 Spektrofotometre veya kolorimetre, renk değişimini ve renk akmasını değerlendirmek için, ISO 105-A04 ve ISO 105-A05'e uygun

4.4 Analitik terazi, ± 0,01 g yaklaşımla tartım yapabilen (ISO 105-A01)

4.5 Sabun çözeltisini ısıtmak için cihaz, örneğin ısıtıcı tabla

5 Reaktifler ve malzemeler

5.1 Sabun

Sabun %5 den fazla nem içermemeli ve kuru kütle esasına göre verilen aşağıdaki özellikleri sağlamalıdır.

² The Society of Dyers Colourists, Perkin House, 82 Grattan Road, Bradford, West Yorkshire BD1 2JB, UK, Tel: +44 1274 725138; <http://www.sdc.org.uk>

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst EN ISO 105-E12

- Serbest alkali, Na_2CO_3 olarak hesaplanan; en fazla % 0,3.
- Serbest alkali, NaOH olarak hesaplanan; en fazla % 0,4.
- Toplam yağlı madde; en az 850 g/kg.
- Sabundan hazırlanan yağ esitleri karışımının titr noktası; en fazla 30 °C.
- İyot sayısı; en fazla 50

Sabunda flüoresan özellikte açartıcı madde bulunmamalıdır

Sabun, tam olarak dağılımı sağlamak ve cökmeyi engellemek için iyice karıştırılmalıdır.

5.2 Sodyum karbonat, susuz Na_2CO_3

5.3 Dinkleme çözeltileri

5.3.1 Genel

Dinkleme çözeltileri dağılımın daha iyi olması için (örneğin bir ısıtıcı tabla ile) ısıtılmalıdır

5.3.2 Dinkleme çözeltisi A (kuvvetli), litre su başına (Madde 5.8) 50 g sabun (Madde 5.1) ve 10 g susuz sodyum karbonat (Madde 5.2) içeren.

Sabun ve sodyum karbonatın 40 ± 2 °C sıcaklıktaki sınıf 3 suda (Madde 5.8) şiddetlice dağıtılması ve 10 ± 1 dakika karıştırılması tavsiye edilir.

5.3.3 Dinkleme çözeltisi B (orta), litre su başına (Madde 5.8) için 10 g sabun (Madde 5.1) içeren.

5.4 Deney kontrolü (Sadece kuvvetli yöntem''A'' için): Yün kumaşın Cl Acid Blue 7 ile boyanması (Bakınız SDC, Colour Index International, Fourth Edition Online)

İyice ıslatılmış yün şayak örneği, %3 Cl Asit Blue 7 (SDC Colour Index International, Fourth Edition Online), %10 sodyum sülfat dekahidrat ($\text{Na}_2\text{SO}_4 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$) ve %3 sülfürik asit (ρ 1,84 g/mL) içeren sıcaklığı 40 °C olan boya banyosuna konur. Tüm oranlar yün kütlesi ve 1/40 banyo oranına göre hesaplanır.

Boya banyosu 30 dakika içinde kaynama derecesine yükseltilir ve 45 dakika kaynatılır. Örnek çıkarılır, durulanır ve kurulanır.

5.5 Refakat Bezleri (bk ISO-A01)

5.5.1 ISO 105-F10 a uygun bir DW- tip çok lifli refakat bezi

Veya

5.5.2 İki adet tek lifli refakat bezi, ISO 105-F01'den ISO 105-F07'ye ilgili maddeler ile uyumlu olan.

Refakat bezlerinden bir tanesi, deneye tâbi tutulan tekstil maddesi ile aynı tür liften veya tekstil maddesi lif karışımından yapılmış olması durumunda ise en baskın lif türünden yapılmış olmalıdır. İkinci refakat bezi ise Çizeğe 1'de belirtilen lif türünden veya lif karışımından yapılmış olması halinde ise, aksi belirtilmedikçe, ikinci baskınlıktaki lif türünden yapılmış olmalıdır.

Çizelge 1 – Tek lifli Refakat bezleri

Birinci refakat bezi	İkinci refakat bezi
Pamuk	Yün
Yün	Pamuk
Viskoz	Yün
Poliamid	Yün
Polyester	Yün veya pamuk
Akrilik	Yün veya pamuk

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

İst EN ISO 105-E12

5.5.3 Boyanmaz kumaş (örneğin; polipropilen), gerekiyorsa.

5.6 Gri skala, renkteki değişimi değerlendirmek için (ISO 105-A02)

5.7 Gri skala, renk akmasını değerlendirmek için (ISO 105-A03)

5.8 Sınıf 3 su, ISO 3696'ya uygun

6 Deney Numunesi

6.1 Deneye tâbi tutulacak tekstil maddesi kumaş ise,

(40 ± 2) mm X (100 ± 2) mm ebadında bir deney numunesi parçası, aynı şekilde (40 ± 2 mm X (100±2) mm ebadında çok lifli refakat bezi parçası (Madde 5.5.1) ve boyanmaz kumaş (Madde 5.5.3) parçası arasına yerleştirilir, dört tarafı boyunca dikilerek birleşik bir deney numunesi parçası oluşturulur.
veya

(40 ± 2) mm X (100 ± 2) mm ebadında deney numunesi parçası, aynı şekilde (40 ± 2)mm X (100 ± 2)mm ebadında iki uygun tek lifli refakat kumaşı (Madde 5.5.2)(bk Çizelge 1) arasına yerleştirilir, dört tarafı boyunca dikilerek birleşik bir deney numunesi parçası oluşturulur.

6.2 İplik, kumaş olarak örülebilir ve bu şekilde deneye tabi tutulabilir. İplik veya gevşek lif deneye tabi tutulacaksa, ipliğin veya gevşek lifin kütlesi, refakat bezlerinin toplam kütesinin yaklaşık yarısı kadar olmalı ve

a)Hazırlanan numune parçası, (40 ± 2)mm X (100 ± 2) mm ebadında çok lifli refakat bezi parçası (Madde 5.5.1) ve boyanmaz kumaş (Madde 5.5.3) parçası arasına yerleştirilir, dört tarafı boyunca dikilir (bk ISO 105 – A01:2010, 10.3, Preparation of composite specimens)

veya

b) Hazırlanan numune parçası, (40 ± 2) mm X (100 ± 2)mm ebadında belirtilen iki tek lifli refakat bezi (Madde 5.5.2) arasına yerleştirilir, dört tarafı boyunca dikilir.

6.3 Deney kontrolün (Madde 5.4) birleşik deney parçası Madde 6.1 de kumaş için verildiği şekilde hazırlanır (yalnızca kuvvetli yöntem için). Doğru banyo oranını (Madde 5.4) sağlamak için birleşik deney numunesi parçasının gram cinsinden kütlesi analitik terazi (Madde 4.4) kullanılarak belirlenir.

7 İşlem

7.1 İşlem A : Kuvvetli Yöntem

7.1.1 Dinkleme çözeltisi A hazırlanır (Madde 5.3.2)

7.1.2 Madde 7.1.3 ila 7.1.5'te tarif edilen işlemler birleşik deney numunesi parçası ve birleşik kontrol deney numunesi parçası ile paralel olarak ayrı banyo ve kaplarda yapılır.

7.1.3 Birleşik deney numunesi parçası ve birleşik kontrol deney numunesi parçası mekanik deney cihazındaki(Madde 4.1) ayrı kaplara kütlelerinin 3 katı miktarda dinkleme çözeltisi (Madde 5.3.2) ve 50 paslanmaz çelik top (Madde 4.2) ile birlikte konulur. Kapağı kapatılır ve (40 ± 2) °C de cihaz 2 saat çalıştırılır.

7.1.4 Cihaz durdurulur, kabın kapağı açılır ve 1:100 banyo oranını sağlamaya yetecek miktarda (40 ± 2) °C da Sınıf 3 sudan yeterli miktar eklenir, (Madde 5.8) Kapak kapatılır ve cihaz 10 dakika daha çalıştırılır.

7.1.5 Birleşik deney numunesi parçaları çıkarılır ve soğuk suda iki kez durulandıktan, (Madde 5.8) sonra soğuk musluk suyu altında 10 dakika durulandır. Birleşik deney numunesi parçası açılır (Gerekli ise kısa taraflarından biri hariç tüm tarafların dikileri kesilerek), iki veya üç parça yalnızca dikiş kısımlarında temas olacak şekilde 60 °C'u geçmeyen sıcaklıktaki havada asılarak kurutulur.

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

tst EN ISO 105-E12

7.1.6 Deney kontrol numunesi parçasının rengindeki değişim ve refakat bezine/bezlerine renk akması orijinal deney kontrol numunesi parçası ve orijinal refakat bezleri referans alınarak gri skala ile (Madde 5.6 ve Madde 5.7) ve/veya cihazla (Madde 4.3) değerlendirilir. Renkteki değişim uygun gri skalada 3 değerine eşit değil ise test doğru olarak gerçekleşmemiştir ve Madde 7.1.2 ila Madde 7.1.5'te belirtilen işlemler yeni bir birleşik deney numunesi parçası ve yeni bir birleşik kontrol deney numunesi parçası ile tekrar edilir.

7.1.7 Deney parçasının rengindeki değişim ve refakat bezlerine renk akması orijinal deney kontrol numunesi parçası ve orijinal refakat bezleri referans alınarak gri skala ile (Madde 5.6 ve Madde 5.7) ve/veya cihazla (Madde 4.3) değerlendirilir.

7.2 İşlem B : Orta kuvvetli Yöntem

7.2.1 Dinkleme çözeltisi B hazırlanır (Madde 5.3.3)

7.2.2 Birleşik deney numunesi parçası mekanik deney cihazındaki (Madde 4.1) kaba kütlesinin 3 katı miktarda dinkleme çözeltisi (Madde 5.3.3) ve 10 paslanmaz çelik top (Madde 4.2) ile birlikte konur Kapağı kapatılır ve (40 ± 2) °C 'da cihaz 30 dakika çalıştırılır.

7.2.3 Cihaz durdurulur, kabın kapağı açılır ve 1:100 banyo oranı sağlamaya yetecek miktarda (40 ± 2) °C de sınıf 3 sudan (Madde 5.8) yeterli miktar eklenir. Kapak kapatılır ve cihaz (40 ± 2) °C 'da 10 dakika daha çalıştırılır.

7.2.4 Madde 7.1.5' de belirtildiği gibi işleme devam edilir.

7.2.5 Deney parçasının rengindeki değişim ve refakat bezine/bezlerine renk akması orijinal deney numunesi parçası ve orijinal refakat bezleri referans alınarak gri skala ile (Madde 5.6 ve Madde 5.7) ve/veya cihazla (Madde 4.3) değerlendirilir.

3 Deney raporu²⁾

Deney raporunda en az aşağıdaki bilgiler bulunmalıdır:

- Bu standardın işaret ve numarası (TS EN ISO 105 – E12: 201... şeklinde).
- Deneye tâbi tutulan numunenin tanıtılması için gerekli tüm ayrıntılar.
- Kullanılan yöntem (orta kuvvetli veya kuvvetli).
- Deney numunesi parçasının rengindeki değişiklik için sayısal gri skala haslık değeri ve/veya cihaz değerlendirmesi.
- Tek lifli refakat bezi kullanılmışsa, kullanılan her bir bez tipinin renk akması için sayısal gri skala haslık değeri ve/veya cihaz değerlendirmesi.
- Çok lifli bir refakat bezi kullanılmışsa, kullanılan çok lifli refakat bezinin tipi ve refakat bezindeki her bir lifin renk akması için sayısal gri skala haslık değeri ve/veya cihaz değerlendirmesi.
- Kuvvetli yöntem için deney kontrolü kullanılmışsa, deney kontrol numunesi parçasının renk değişimi için sayısal gri skala haslık değeri ve/veya cihaz değerlendirmesi.
- Mutabakatla veya herhangi bir sebeple belirtilen işlemde herhangi bir sapma.

²⁾ TSE Notu: Deney raporu burada istenilen bilgilere ilâveten TS EN ISO/IEC 17025'te verilen bilgileri de ihtiva edecek şekilde düzenlenebilir.

ICS 59.080.01

TÜRK STANDARDI TASARISI

İst EN ISO 105-E12

Kaynaklar

- 1- ISO 105-J01, *Textiles — Tests for colour fastness — Part J01: General principles for measurement of surface colour*
- 2- ISO 105-J03, *Textiles — Tests for colour fastness — Part J03: Calculation of colour differences*